

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Propojení energetických ostrovů EU – růst, konkurenceschopnost, solidarita a udržitelný rozvoj na vnitřním energetickém trhu EU (průzkumné stanovisko na žádost kyperského předsednictví)

(2013/C 44/02)

Zpravodaj: **pan COULON**

Dne 18. července 2012 se kyperské předsednictví Evropské unie, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodlo konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Propojení energetických ostrovů EU – růst, konkurenceschopnost, solidarita a udržitelný rozvoj na vnitřním energetickém trhu EU

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 26. listopadu 2012.

Na 485. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 12. a 13. prosince 2012 (jednání dne 13. prosince 2012), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 159 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Příslušnost k „energetickým ostrovům“ v širším slova smyslu tohoto pojmu hospodářsky i sociálně poškozuje dotčené země a regiony v Evropě, a to nejen v rovině hospodářské, ale i sociální a environmentální, neboť zde panuje často silná závislost na dovozu energie z fosilních zdrojů. Vede ke značným cenovým rozdílům, jež přispívají k vytváření nerovností, pokud jde o solidaritu a homogenní rozvoj evropských území.

1.2 EHSV schvaluje cíl zamezit jevu energetické izolace, jež si Evropská rada vytyčila v únoru 2011. Proto podporuje zejména ty iniciativy, jež umožňují posílení energetických propojení po prioritních osách mezi zeměmi Unie. Propojení energetických ostrovů se sítěmi třetích zemí může být prioritou ve chvíli, kdy tato možnost bude nejvhodnější k zajištění a diverzifikaci jejich zásobování energií.

1.3 Všechny státy postižené energetickou izolací však nejsou v téže situaci, pokud jde o výrobu či možnosti dovozu energie. Vedle rozvoje propojení, jehož nutnost platí pro všechny energetické ostrovy, ale také pro ostatní členské státy EU, je vždy třeba přizpůsobit řešení opírající se o místní energii konkrétním podmínkám.

1.4 Konkrétněji u pobaltských států a zemí střední a východní Evropy EHSV požaduje odstranění rozdílů ve výkladu zásad pro energetické trhy a zásobování energií mezi Ruskem a EU, a jeho zakotvení v mezinárodních dohodách, k nimž by mohla náležet nová dohoda o partnerství a spolupráci se zvláštním zaměřením na energetiku (viz Usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. září 2012 o výroční zprávě Rady Evropskému parlamentu o společné zahraniční a bezpečnostní politice, 12562/2011 – 2012/2050(INI)).

1.5 Pokud jde o energetické společenství jihovýchodní Evropy, požaduje EHSV složku spolupráce a integrace vnějším směrem a také nový rozměr „činnost organizované občanské společnosti“.

1.6 Některé evropské státy či regiony se nacházejí ve zvláštní situaci. Kyperská republika by se díky své zeměpisné poloze mohla stát skutečným energetickým uzlem pro energii z obnovitelných zdrojů a současně i pro toky plynu. Na ostrovech je obecně nutné rozvíjet vlastní výrobu energie. Z tohoto pohledu by ostrovy mohly zaujmout zvláštní postavení pokusných provozů k demonstraci a validaci nových energetických technologií. Při přidělení finančních prostředků Unie na vývoj a demonstrace by mohla být uplatněna kritéria hodnocení přihlížející k jejich zvláštnostem a potřebám. Toto společné úsilí by mohlo přispět k nápravě jejich energetického znevýhodnění plynoucího z jejich nedostatečného propojení se zbytkem Evropy.

1.7 EHSV doporučuje současně podpořit posílení propojení, rozvoj vlastních obnovitelných zdrojů energie a nasazení opatření zaměřených na zvýšení energetické účinnosti a optimalizaci poptávky po energii. Kritéria hodnocení aplikovaná na programy EU v těchto oblastech by měla přihlížet k cíli snížení míry energetické izolace, zejména při výběru projektů v oblasti energetické infrastruktury společného zájmu.

1.8 Nezhájí-li EU – ve spolupráci s členskými státy, průmyslem a občanskou společností příslušných území – urychleně iniciativy, jež by postupně ukončily výskyt energetických ostrovů, bude podstatně obtížnější plně realizovat cíle strategie Evropa 2020 a vytěžit maximum z úsilí, které již bylo vynaloženo ve prospěch růstu a konkurenceschopnosti EU.

1.9 EHSV se domnívá, že v tomto kontextu nelze energetickou chudobu již nadále považovat za čistě vnitrostátní či dokonce místní problém spadající výhradně do sociální politiky. Vzhledem k tomu, že část hlavních příčin této chudoby přesahuje hranice států, požaduje EHSV působení energetické politiky EU všude tam, kde výrazná nerovnováha prohlubuje tento jev. Konkrétní politická opatření by tak napříště měla být posuzována z hlediska jejich předpokládaných důsledků zvyšujících či snižujících energetickou chudobu.

1.10 EHSV se domnívá, že výskyt energetických ostrovů představuje pro dané společenství náklady. Tyto náklady je třeba vyhodnotit a řešení, která by je měla snížit, musejí být v souladu s globálním postupem: je zapotřebí vybudovat evropskou energetickou politiku a vybavit ji výkonnými prostředky odpovídajícími stupni vzájemné závislosti členských států a potíží, s nimiž se potýkají. Ve snaze o posouzení celkového dopadu tohoto jevu EHSV žádá Evropskou komisi, aby vypracovala komplexní studii „nákladů neexistence energetické Evropy“ v důsledku výskytu „energetických ostrovů“.

1.11 EHSV žádá transparentní, globální a přesné posouzení nákladů – včetně vnějších – na energii z fosilních zdrojů a energie ze zdrojů obnovitelných, nevyjímaje nepřímé náklady na posílení sítě, záložní kapacitu a nezbytnou podporu zelených technologií. Toto posouzení je nezbytným předpokladem co nejlepšího investičního a politického rozhodování, především s ohledem na perspektivu mohutného rozvoje výroby energie z obnovitelných zdrojů v některých energetických ostrovech s cílem vyvážit tuto energii do států Evropské unie či do třetích zemí.

2. Úvod: řada ostrovů zeměpisného a politického původu

2.1 Žádost kyperského předsednictví je dalším projevem nutnosti sjednotit energetickou politiku na evropské úrovni a vytvořit „evropské energetické společenství“, jak požaduje EHSV⁽¹⁾. Společenství má být vyjádřením posílené územní soudržnosti a jednotné vize rozvoje evropských území. Cíl lépe propojit „energetické ostrovy“ EU tak zčásti navazuje na konkrétní směry zaměřené na zlepšení energetické spolupráce, k němuž vyzvalo stanovisko k tématu Zapojení občanské společnosti do vytvoření budoucího evropského energetického společenství⁽²⁾ z ledna 2012.

2.2 V kontextu žádosti kyperského předsednictví o vypracování stanoviska a diskusí na evropské úrovni (viz zejména bod 5 závěrů Evropské rady ze dne 4.2.2011, EUCO 2/1/11 REV 1), odkazují pojmy „energetická izolace“ či „energetický ostrov“ v tomto stanovisku na ostrovní či pevninská území, jež disponují malým počtem vnitřních zdrojů energie, nebo jimi nedisponují vůbec, jež nejsou dostatečně napojena na energetické přepravní sítě, a jež tím pádem často závisejí na jediném vnějším zdroji či dodavateli energie. Z rozmanitosti energetické bilance členských států tak vyplývají velké trhliny mezi nimi. Pojem „energetický ostrov“ tak zahrnuje složku technickou i (geo)politickou (závislost na jediném dodavateli).

2.3 Mezi prvky hodné pozornosti patří především nedostatek propojení, závislost na jediném zdroji či dodavateli energie, vzdálenost od místa výroby energie či energetických přepravních tras, investiční náklady v poměru k velikosti trhu, obtížnost úpravy výrazných tendencí vnitrostátních energetických politik a zeměpisná či klimatická specifika.

2.4 Přidržíme-li se definice Eurostatu, Evropská unie čítá několik stovek ostrovů různé velikosti a statusu. Vedle čtyř významných států – Kypru, Irské republiky, Malty a Spojeného království – je v Evropě více než 286 ostrovů osídlených více než 10 miliony obyvatel: Severní moře a Baltské moře, nejvzdálenější regiony tří členských států (Kanárské ostrovy u Španělska, Madeira a Azory u Portugalska a Réunion, Mayotte, Francouzská Guyana, Martinik, Guadeloupe a Svatý Martin u Francie). Různými ostrovy přidruženými k členským státům, včetně nejvzdálenějších regionů, se toto stanovisko nebude jednotlivě zabývat.

2.5 Existuje také typ „energetické izolace“ plynoucí zejména z dějin 20. století. Energetickým ostrovem zůstává v podstatě také Iberský poloostrov, kde Frankův i Salazarův režim prosazovaly soběstačnost ve většině politik týkajících se sítě, tedy v dopravě, především železniční, a v dodávkách elektrické energie s velmi nepočtenými propojeními s vnějším světem, především zbytkem evropského kontinentu přes Francii. Tuto situaci nebylo možné v uplynulých dvaceti letech řešit z důvodu častého místního odporu vůči různým projektům posílení sítí procházejících Pyrenejemi. Problém se v současnosti řeší a nové elektrické propojení pro přenos stejnosměrného proudu zanedlouho umožní intenzivnější výměny s jihozápadním Středomořím. Kromě posílení propojení elektrických sítí mezi Francií a Španělskem (jehož přenosová kapacita vzroste v roce 2014 z 1 400 na 2 800 MW) bude však bezpochyby nutné počítat v nadcházejících letech s dalšími osami pro přenos energie mezi Iberským poloostrovem a zbývajícími územími evropského kontinentu. Je třeba zachovat cíl zajistit do roku 2020 4 000 W přenosové kapacity zejména prostřednictvím

(1) Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 15–20.

(2) Ibid.

nového propojení elektrické sítě na atlantské straně. Tento projekt je třeba zařadit na seznam evropských projektů společného zájmu, jenž bude přijat v rámci nařízení o hlavních směrech pro transevropskou síť infrastruktury.

2.6 Také pobaltské státy (Litva, Lotyšsko a Estonsko) patří mezi energetické ostrovy EU, neboť jejich sítě jsou výhradně závislé na dřívějším „výhradním“ partnerovi, jímž je Rusko (v menší míře pak na Bělorusku). Prioritou je zde evropská energetická integrace; je vsutku paradoxem, že tyto tři pobaltské státy jsou nedílnou součástí politické unie, aniž by však těžily z výhod integrace a vnitroeurovské solidarity v oblasti energetiky. Jak je možné připustit jejich závislost na třetí zemi, jinak též od nynějška člena WTO, jež nerespektuje evropské normy pro přístup k sítím, nepřipojila se k Energetické chartě a není nakloněna posílení propojení se zeměmi střední a východní Evropy? EHSV proto požaduje snížení nerovností mezi ruským a evropským energetickým trhem a novou, ambiciózní a komplexní dohodu o partnerství a spolupráci, která by obsahovala specifickou kapitolu týkající se energetické spolupráce (viz Usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. září 2012 o výroční zprávě Rady Evropskému parlamentu o společné zahraniční a bezpečnostní politice, 12562/2011 – 2012/2050(INI)).

2.7 Jihovýchod Evropy (balkánský region) je tranzitním regionem a pokrok určitých zemí usilujících o přistoupení k EU (Chorvatsko, ale také Srbsko, Černá Hora, FYROM a další) vyžaduje vývoj i na straně sousedních členských států EU (Rumunsko, Bulharsko, Řecko, Slovinsko, Rakousko, zanedlouho Chorvatsko). Vytvoření energetického společenství v tomto regionu by bylo projevem převzetí odpovědnosti a je třeba je podpořit a rozvíjet, především pomocí účinné a transparentní konzultace organizací občanské společnosti v regionu na téma energetické strategie.

2.8 Obecně se všechny členské státy EU nacházejí ve vzájemné těsné závislosti. Některé z nich, byť přísně vzato nepatří mezi „energetické ostrovy“, žijí v silné závislosti na sousedních státech, zejména ve střední a východní Evropě, zvláště Maďarsko. EHSV se domnívá, že je tudíž nezbytné vést společnou energetickou politiku v souladu s touto skutečností. V uvedené situaci je zapotřebí v Unii zahájit všeobecnou diskusi ve prospěch vyšší solidarity mezi členskými státy. Tento aspekt je ostatně zakotven v článku 194 SFEU.

3. Energetická izolace poškozuje hospodářské výsledky Evropy a brzdí její sociální rozměr

3.1 Pojem energetické izolace pokrývá velmi odlišné skutečnosti, důsledky jsou však v zásadě totožné bez ohledu na situaci. Dopady této izolace vykazují téměř vždy následující znaky:

- zvýšená nejistota dodávek,
- často vyšší proměnlivost cen a závislých průmyslových a obchodních činností,
- vážnější energetická chudoba obyvatel těchto zemí nebo regionů,
- negativní dopad na jejich hospodářskou konkurenceschopnost,
- zvýšený environmentální tlak,
- nestabilita politických a hospodářských vztahů mezi Evropskou unií a třetími zeměmi.

3.2 Poptávka po energii je silná a nadále roste jak v energetických ostrovech, tak na dalších územích EU. V těchto podmínkách důsledky potenciálně méně spolehlivého a v každém případě nákladnějšího zásobování závažně poškozuji hospodářskou konkurenceschopnost energetických ostrovů. Může tak dojít k ohrožení některých průmyslových odvětví, a následně i pracovních míst, neboť určité činnosti již nebudou dostatečně rentabilní.

3.3 Stejně tak vysoké ceny energie silně zatěžují rozpočet domácností. Energetická chudoba je již dlouho považována za problém čistě vnitrostátní, ne-li dokonce místní. Přímá podpora zaměřená na pomoc jednotlivcům skutečně spadá do působnosti těchto úrovní. Vzhledem k tomu část hlavních příčin energetické chudoby přesahuje hranice států a energetická politika EU musí přispět svým dílem ke zmírnění tohoto jevu tím, že bude působit všude tam, kde panuje výrazná nerovnováha.

3.4 Kromě toho také často silná závislost na fosilních palivách, především ropě, udržuje na vysoké úrovni emise CO₂. Vzhledem k environmentálním normám (směrnice o průmyslových emisích) a obecné snaze o zachování zdraví lidí bude nutné značně investovat do snížení těchto emisí. Tyto náklady je rovněž nutno zahrnout do energetické faktury energetických ostrovů.

3.5 Důsledky stavu energetické izolace by měly být lépe zkoumány, a to současně z hlediska růstu, konkurenceschopnosti, solidarity a udržitelného rozvoje u příslušných území,

u zbývajících částí EU pak z hlediska solidarity, soudržnosti a „ušlého zisku“ z důvodu neexistence úplného a ve všech směrech funkčního energetického trhu pro celou Unii. EHSV se domnívá, že výskyt energetických ostrovů představuje pro dané společenství náklady. Tyto náklady je třeba vyhodnotit a řešení, která by je měla snížit, musejí být v souladu s globálním postupem: je zapotřebí vybudovat evropskou energetickou politiku a vybavit ji výkonnými prostředky odpovídajícími stupni vzájemné závislosti členských států a potížím, s nimiž se potýkají.

3.6 Kromě demonstrace přínosů hlubší evropské integrace je cílem náležitě podporovat rozvoj průmyslu, a tedy i zaměstnanosti. Konkurenceschopnost evropského průmyslu závisí na řadě prvků, na něž orgány veřejné moci nemají žádný vliv, nebo je mohou ovlivnit pouze malou měrou. Jejich úkolem je tudíž předejít tomu, aby se energetická politika – na níž EU může a musí působit – nestala omezujícím faktorem růstu a zaměstnanosti. EHSV vyzývá členské státy a Evropskou komisi, aby dále neoddalovaly uplatnění již zřejmých opatření, jejichž úkolem je snížit náklady na energii a posílit zabezpečení dodávek energie, jako jsou např.: lepší koordinace vnitrostátních rozhodnutí v oblasti energetiky a společné plánování infrastruktury a sítí, vytváření evropských seskupení pro nákup energie z fosilních zdrojů a případně evropské mandáty k jednání s vnějšími partnery.

4. Která řešení? Rozvoj obnovitelných zdrojů energie a posílení infrastruktury sítí

4.1 V této fázi se jako vhodná zdají dvě řešení: na jedné straně větší propojení energetických ostrovů na vnitřním trhu s energií (infrastruktura a organizace trhu), s cílem posílit skutečnou solidaritu a uvést technické uspořádání evropské sítě do souladu s politickými a legislativními cíli EU, a na druhé straně podpora alternativních zdrojů energie, konkrétně místní výroba energie z obnovitelných zdrojů. Předpokladem je využití potenciálu – je-li přítomen – a návrh, jakými opatřeními jej využít plně a trvale. Působení ve prospěch energetické účinnosti a řízení pomocí inteligentních sítí pak může přispět k optimalizaci poptávky po energii.

4.2 Evropská komise již zahájila významnou reformu evropské politiky na podporu energetické infrastruktury, především propojení (viz *Connecting Europe Facility*), k níž EHSV již zveřejnil příznivé stanovisko⁽³⁾. Na základě toho by mohlo být užitečné pokročit ještě dále ve společném plánování infrastruktury, jak EHSV navrhuje ve svém stanovisku k evropskému energetickému společenství⁽⁴⁾. Pokud jde o elektřinu, Evropská rada v roce 2002 uložila členským státům cíl vybudovat propojení odpovídající 10 % jejich instalované výrobní kapacity.

Na některých evropských elektrických hranicích je k dosažení tohoto podílu dosud daleko a tato místa jsou nadále přetížena.

4.3 Mohutný rozmach obnovitelných zdrojů energie v oblasti Severního moře a využívání solární a větrné energie v jižní Evropě si bude žádat nové infrastruktury, jež budou inteligentnější a bude možné je co nejlépe integrovat do velké evropské sítě. Pokrok v oblasti inteligentních sítí by mohl vést ke snížení spotřeby o 9 % do roku 2020 a k poklesu emisí CO₂ o 9 až 15 %. Zavádění inteligentních sítí a mechanismů řízení poptávky na menších trzích může být snazší a může rychleji přinést lepší výsledky. Spolu s posílenými opatřeními zaměřenými na energetickou účinnost může významně přispět k optimalizaci poptávky po energii. Investice – a to značné – bude nutné posuzovat s přihlédnutím k úplnému převzetí kontroly nad činnostmi v této oblasti, ke snížení nákladů na energii v době rostoucích cen a k menší potřebě investic do výrobních kapacit z konvenčních (snížení objemu provozních marží) či obnovitelných zdrojů.

4.4 Celkově ENTSO-E odhaduje, že v nadcházejících deseti letech bude nutné vybudovat v Evropě 52 300 km nového vedení velmi vysokého napětí, což si vyžádá celkovou investici ve výši 104 miliard eur a přibližně stovku prioritních projektů, z nichž 80 % bude spojeno s rozvojem obnovitelných zdrojů energie. Otázka škály je v případě energetických ostrovů s určitým potenciálem v této oblasti faktorem, jenž činí z integrace energie z obnovitelných zdrojů problém o to citlivější, mají-li síť omezeného rozsahu. Výrobní kapacita průmyslových zařízení k výrobě energie z obnovitelných zdrojů (na rozdíl od výroby decentralizované) může představovat poměrně vysoký podíl výroby či spotřeby, jehož průvodní jevy – především nepravidelnost – jsou problematictější z hlediska řízení.

4.5 K vyššímu zabezpečení dodávek energie je tudíž nutné posílit propojení, což také umožní dosáhnout lepší rovnováhy mezi výrobou a spotřebou energie v rozšířené síti za mohutného rozvoje obnovitelných zdrojů energie. Totéž platí pro konvenční kapacity, jež nastupují v případě přerušování či citelného zpomalení výroby energie z obnovitelných zdrojů.

4.6 Rozvoj obnovitelných zdrojů energie předpokládá pružnou záložní kapacitu, která bude přizpůsobena a schopna fungování při nízké zátěži (*low baseload*). Východiskem ze závislosti na jediném dodavateli zemního plynu a jeho vysokých cenách se může stát zkapalněný zemní plyn (LNG) a současně může jít o pružnější a méně nákladné řešení než ropa jako doplněk k rozvoji obnovitelných zdrojů. Rozvoj LNG však předpokládá značné investice do přístavní a skladovací infrastruktury.

⁽³⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 125–129.

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

4.7 EHSV je přesvědčen, že budoucností evropského energetického systému z hlediska lepšího zabezpečení dodávek jsou zejména lepší propojení a rozvoj obnovitelných zdrojů energie, tím spíše pak v případě energetických ostrovů. Energie z fosilních zdrojů bude i nadále převažovat, avšak nárůst výroby energie ze zdrojů obnovitelných si vynutí zásadní posílení sítě na vnitrostátní i evropské úrovni (viz stanovisko EHSV k Energetickému plánu do roku 2050 a jednoznačně nejlepší volba) ⁽⁵⁾.

4.8 Tato nutnost však nebude účinně uvedena do praxe bez transparentního, všeobecného a přesného posouzení nákladů. Je třeba co nejobektivněji zjistit náklady – včetně vnějších – na energii z fosilních zdrojů, stejně jako vícenásobné spojené s využitím obnovitelných zdrojů, aby bylo možné co nejlépe rozhodovat v oblasti investic i politik. Tuto potřebu zesiluje skutečnost, že studie nepřímých nákladů si do značné míry protiřečí.

4.9 Pokud jde o energii z obnovitelných zdrojů, je třeba vzít v úvahu jednak vyšší investic do nových výrobních kapacit, ale také náklady spojené s posílením sítě a náklady na případné dotace. V posledně jmenovaném případě může být zapotřebí větší podpora energeticky závislejších území či těch území, kde jsou obnovitelné zdroje prozatím méně rozvinuty. Vzhledem k tomu bude nutné přizpůsobit tempo růstu výroby zelené energie tempu posilování sítě. Rovněž je nutné stanovit nezbytnou záložní kapacitu na dodatečnou výrobní jednotku energie z obnovitelných zdrojů. Záložní kapacita však může být dovezena, což ovšem předpokládá propojení a účinnou regionální a evropskou spolupráci. Použité formy podpory obnovitelných zdrojů energie budou muset zohledňovat tento aspekt tak, aby bylo možné optimalizovat tempo jejich rozvoje a náklady na podporu na bedrech daňových poplatníků.

4.10 Jakmile budou přesně vyhodnoceny celkové náklady, je třeba je porovnat s náklady na energii z fosilních zdrojů z dovozu včetně celkových nákladů politických a environmentálních. Tento krok je nezbytný k posouzení pozitivních či negativních dopadů na konkurenceschopnost konkrétního území. I taková může být perspektiva mohutného rozvoje výroby energie z obnovitelných zdrojů v některých energetických ostrovech s cílem vyvážit tuto energii do států Evropské unie či do třetích zemí.

4.11 EHSV žádá, aby do tohoto plánu posílení infrastruktury byly přednostně zařazeny státy a regiony trpící energetickou izolací, přičemž určení prioritních os musí zohledňovat jejich zvýšenou závislost. Kupříkladu plán *Baltic Energy Market Interconnection Plan* (BEMIP) by mohl připravit půdu pro lepší koordinaci energetické politiky a skladby zdrojů energie v daném

regionu. Umožnilo by to napojení enkláv energetických sítí, především Litvy, Lotyšska a Estonska.

4.12 V poslední době došlo k pokroku ve spolupráci Litvy a Lotyšska. Hlavní iniciativou v této oblasti je projekt, kdy Litva vybuduje ve městě Klaipėda terminál pro zkvalifikovaný zemní plyn, jenž bude zásobovat skladovací nádrž v lotyšském kraji Inčukalns. Litva též odhaduje, že tato nádrž by mohla plnit úlohu „regionální plynové rezervy“. EHSV v této souvislosti odkazuje na svůj návrh na zřízení společného orgánu pro dodávky energie z fosilních zdrojů, a zejména pak seskupení pro nákup zemního plynu ⁽⁶⁾. Litva, Lotyšsko a Estonsko připravují a realizují projekty elektrických propojení (LitPol Link NordBalt a Estlink 2) s dalšími zeměmi EU, zvláště Polskem. Zároveň tyto tři pobaltské země pracují na plnohodnotné integraci do evropského energetického systému kombinací elektroenergetických systémů s kontinentálními evropskými elektroenergetickými sítěmi pro synchronní provoz (probíhá studie proveditelnosti). Pobaltské země rovněž společně vyvíjejí projekt jaderné elektrárny Visaginas, jež by mohla přispět k zabezpečení dodávek energie pro tyto tři země a stát se významným prvkem integrace evropského elektroenergetického systému.

4.12.1 Významným regionálním subjektem se může stát nový energetický rozměr Kypru (zásadní objevy plynu v jeho územních vodách). Za předpokladu podstatného navýšení jeho prostředků k výrobě energie z obnovitelných zdrojů a silného zapojení do výše uvedených projektů by z něj mohlo učinit energetický uzel zaměřený na hlubší regionální integraci a účastníka energetické politiky sousedství. Nedávná volba subjektů pro budoucí těžbu kyperských ložisek musí umožnit lepší integraci do Unie a současně aktivní politiku sousedství.

4.13 Závislost na jediném dodavateli navíc lze snížit prováděním třetího energetického balíčku. Zásadní význam má též otázka regionální organizace trhu: Litva a Estonsko jsou již účastníky Nord Pool Spot, neboli trhu s elektřinou v pobaltských a severských státech; Lotyšsko se hodlá připojit v příštím roce. Kromě uvedeného příkladu EHSV vyzývá pobaltské státy, aby hledaly společná řešení svých potřeb a rozvíjely regionální energetický dialog.

4.14 Je třeba rozšířit propojení s třetími státy sousedícími s EU, jež by mohly buď vyrábět energii a vyvážit ji do EU, nebo plnit funkci tranzitní země mezi jinými místy výroby a EU. Týká se to zejména energetických projektů v zemích Středomoří (Středomořský solární program, Medgrid, energetická složka Unie pro Středomoří, Desertec atd.), kdy se požaduje zapojení příslušných zemí (Kypr, Malta) či regionů (Kréta, Sardinie, Korsika, Sicílie, Baleáry a další) do těchto projektů.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 126–132.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

4.15 Energetické společenství [jihovýchodní Evropy] musí obsahovat složku spolupráce a integrace vnějším směrem a také rozměr „činnost organizované občanské společnosti“; v této oblasti musejí mít své místo smíšené poradní výbory EHSV (FYROM, Černá Hora, Chorvatsko) a hospodářské a sociální rady a obdobné instituce těchto zemí.

4.16 Větší podpory by se mělo dostat také demonstracím a vývoji obnovitelných zdrojů energie, především v návaznosti na Energetický plán do roku 2050 a nedávné sdělení o integraci energie z obnovitelných zdrojů do vnitřního trhu (COM(2012) 271 final).

4.17 Je nezbytné hledat koordinovaná řešení a návrhy v EU a při jejich hranicích, do nichž budou zapojeny následující subjekty:

- členské státy,
- Evropská komise, jež je neopominutelným koordinátorem diskusí a návrhů řešení,
- energetické podniky, především v oblasti sítí (elektřina, plyn), bez nichž by nebyla možná žádná realizace (technická odbornost, finanční zázemí),
- územní orgány, jež vedle státu disponují rozhodovací pravomocí a jsou rostoucí měrou odpovědné za správu přeprav-

ních sítí, zejména pak distribuce, příhodným prostředníkem může být Výbor regionů,

- organizovaná občanská společnost a její organizace včetně EHSV, jež zastupuje: organizace spotřebitelů, sociální partnery, ekologické organizace či organizace zaměřující se na boj proti chudobě, zastoupení menšin atd.

4.18 Životaschopná budou pouze řešení sdružující státy a dodavatele. Energetické politiky, ať již v oblasti dodávek, výstavby sítí, výzkumu a vývoje či jiné, nemohou být důvodem některých států Unie pro budování „autonomní“ energetické politiky, neboť by to mělo závažné důsledky pro ostatní státy. Je nezbytné usilovat o hlubší koordinaci skladby zdrojů energie, např. mezi státy a regiony trpícími energetickou izolací, jejichž energetická politika čelí mnoha omezením. Tyto státy a regiony by pak mohly jít příkladem, pokud jde o těsnější spolupráci na evropské úrovni, jež sahá dále než k pouhým obavám o „energetickou suverenitu“.

4.19 Uvedená řešení – infrastruktura, výroba energie z obnovitelných zdrojů, posílená koordinace energetických politik mezi státy a regiony – však musí provázet těsnější zapojení občanské společnosti do plánování skladby zdrojů energie, organizace trhů, cen, konkurenceschopnosti, ekologických či sociálních hledisek. EHSV v tomto směru odkazuje na svůj návrh vytvořit fórum občanské společnosti k energetickým otázkám, jež formuloval ve svém příspěvku na téma evropského energetického společenství (7).

V Bruselu dne 13. prosince 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

(7) Viz poznámka pod čarou č. 1.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh byl na plenárním zasedání zamítnut, získal však více než čtvrtinu hlasů:

Odstavec 2.5

Pozměnit následovně

„Existuje také typ „energetické izolace“ plynoucí z potíží s rozvojem propojení zejména z dějin 20. století. Energetickým ostrovem zůstává v podstatě také Iberský poloostrov, jelikož kde Frankův i Salazarův režim prosazovaly soběstačnost ve většině politik vykazujících se síti, tedy v dopravě, především železniční, a v dodávkách elektrické energie s velmi nepočtenými propojeními s vnějším světem, především zbytkem evropského kontinentu přes Francii. Tuto situaci nebylo možné v uplynulých dvaceti letech řešit nebylo možné dokončit propojení z důvodu častého místního odporu vůči různým projektům posílení sítí procházejících Pyrenejemi. Problém se v současnosti řeší a nové elektrické propojení pro přenos stejnosměrného proudu zanedlouho umožní intenzivnější výměny s jihozápadním Středomořím. Kromě posílení propojení elektrických sítí mezi Francií a Španělskem (jehož přenosová kapacita vzroste v roce 2014 z 1 400 na 2 800 MW) bude však bezpochyby nutné počítat v nadcházejících letech s dalšími osami pro přenos energie mezi Iberským poloostrovem a zbývajícím územím evropského kontinentu. Je třeba zachovat cíl zajistit do roku 2020 4 000 W přenosové kapacity zejména prostřednictvím nového propojení elektrické sítě na atlantské straně. Tento projekt je třeba zařadit na seznam evropských projektů společného zájmu, jenž bude přijat v rámci nařízení o hlavních směrech pro transevropskou síť infrastruktury.“

Výsledek hlasování

Pro: 60
Proti: 81
Hlasování se zdrželo: 18